

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з науково-педагогічної та навчальної роботи

Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Архівознавство

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Історія України та культурна антропологія (з поглибленим вивченням іноземних мов)
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Палієнко Марина Геннадіївна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

Пролонговано: на 20 02 /20 02 н.р. «02» 02 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20   /20   н.р. (   ) «   »   20   р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Палієнко Марина Геннадіївна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри архівознавства та
спеціальних галузей історичної науки

 Марина ПАЛІЄНКО

Протокол № 1 від «25» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» серпня 2021 року №7

Голова науково-методичної комісії Наталія ТЕРЕС

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів цілісну систему знань з теорії архівознавства, історії розвитку та сучасної організації архівної справи, функціонування системи архівних установ України, комплектування, організації зберігання та використання документів Національного архівного фонду.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні періоди історичного розвитку людства, етапи формування джерельної бази історії України.
2. *Вміти* здійснювати пошук інформації, застосовувати методи джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін.
3. *Володіти навичками* роботи з науково-довідковим апаратом бібліотек та інформаційно-пошуковими базами даних історичних джерел і літератури.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення студентів з процесом виникнення архівів, формуванням документальних колекцій, організацією діяльності архівних установ в Україні та світі, основними етапами розвитку архівознавства. Формування знань з теорії та методики архівознавства. Аналіз принципів формування Національного архівного фонду, основних засад зберігання, описування та класифікації архівних документів, організації доступу до документної інформації та напрямів її використання. Розкриття особливостей функціонування архівів у добу інформаційного суспільства, створення електронних архівів та інформаційно-пошукових баз даних. З'ясування інформаційного потенціалу архівних зібрань для проведення історичних досліджень, організації використання документів в науковій, освітній, соціокультурній діяльності.

4. Завдання (навчальні цілі): формування у студентів системи знань з історії, теорії та методики архівознавства. У результаті вивчення курсу студенти повинні *засвоїти* процес виникнення архівів та головні тенденції розвитку архівної справи у світі, *вивчити* систему архівних установ України та принципи формування Національного архівного фонду, *оволодіти* знаннями з організації зберігання документів, методами пошуку ретроспективної інформації та організації її використання у дослідницькій діяльності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисциплін и
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи становлення та історію розвитку архівної справи в	лекція, самостійна	контрольна	20%

	Україні та світі	<i>робота</i>	<i>робота 1</i> <i>(тест),</i> <i>індивідуальне завдання 1</i>	
1.2	<i>Знати</i> теоретичні засади архівознавства, його джерельну базу, понятійно-термінологічний апарат та історіографію	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>бліц-опитування;</i> <i>підсумкова контрольна робота (залік)</i>	20%
1.3	<i>Знати</i> мережу центральних, місцевих та галузевих архівів України, принципи комплектування, організації зберігання та використання документів Національного архівного фонду	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>бліц-опитування;</i> <i>підсумкова контрольна робота (залік)</i>	20%
2.1	<i>Вміти</i> здійснювати пошук джерельної інформації, користуватися архівними інформаційними ресурсами та пошуковими базами даних	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота 2 (тест)</i> <i>підсумкова контрольна робота (залік)</i>	20%
2.2	<i>Вміти</i> працювати з історичними документами в архівах, аналізувати та систематизувати інформацію, відбирати документи для проведення власних наукових досліджень, презентувати та узагальнювати результати архівних досліджень	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання 2</i> <i>підсумкова контрольна робота (залік)</i>	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)				
	1.1	1.2.	1.3.	2.1	2.2.
ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1 — 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 2.1 — 10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.1 - 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 2.2. - 10 балів/ 6 балів.
5. Бліц-опитування з тем ЗМ1: РН 1.2 – 10 балів/ 6 балів.
6. Бліц-опитування з тем ЗМ2: РН 1.3 – 10 балів/ 6 балів.
7. Підсумкова контрольна робота (залік): РН 1.2, 1.3, 2.1, 2.2 - 40 балів / 24 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів:

- бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування);
- бали, отримані за самостійну роботу (есе, презентації та участь у бліц-опитуванні);
- бали, отримані за підсумкову контрольну роботу (за письмові розгорнуті відповіді).

Зміст курсу поділений на 2 змістовних модулі. Кожний модуль включає в себе лекції та самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8 –16.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється під час семестрового оцінювання (контрольна робота, бліц-опитування, індивідуальні завдання) та підсумкового оцінювання (підсумкова контрольна робота (залік)).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 40 балів).

<i>Змістовий модуль 1</i>	<i>Змістовий модуль 2</i>	
<i>Теоретико-методологічні засади архівознавства, історія архівної справи</i>	<i>Архівна система України та діяльність архівних установ у добу інформаційного суспільства</i>	<i>Підсумкова контрольна робота / Залік</i>
30 залікових балів (максимум)	30 залікових балів (максимум)	40

<i>самостійна робота</i> (бліц-опитування, індивідуальне завдання – есе)	<i>модульна контрольна робота</i> (тест)	<i>самостійна робота</i> (бліц-опитування, індивідуальне завдання – підготовка презентації)	<i>модульна контрольна робота</i> (тест)	балів (максимум)
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання окремих тем програми курсу та виконання індивідуальних завдань за темами. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем здійснюється у формі бліц-опитування на лекціях, оцінювання есе, презентацій, модульних контрольних робіт.

На лекційних заняттях проводяться **бліц-опитування** (загалом 4 за семестр) щодо понять та визначень, які студент має засвоїти у процесі опанування програмного матеріалу курсу. Правильна відповідь на одне запитання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час одного бліц-опитування – 5.

Виконані індивідуальні завдання (есе та електронну презентацію) студент подає викладачеві не пізніше ніж за тиждень до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно остання декада березня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно остання друга декада травня).

Есе є самостійною роботою студента, написаною на основі вивчення наукової літератури та опрацювання джерел. Наявність та наукове обґрунтування власного погляду чи власного підходу до розв'язання проблеми є найбільш важливим критерієм високої оцінки есе. При оцінюванні особлива увага звертається на рівень аналізу та узагальнень різних точок зору на проблему, послідовна аргументація викладеної позиції, переконливі висновки (пропозиції). Тексти повністю або частково запозичені з Інтернету чи передруковані з підручника, монографії, статті не зараховуються.

Вимоги до оформлення есе: 1) *обсяг* 7-10 сторінок рукописного або друкованого тексту (для друкованого тексту: інтервал між рядками 1,5; шрифт Times New Roman; *кегль* 14; вирівнювання тексту – по ширині); 2) *структура*: а) назва теми, прізвище автора, зміст; б) вступ (актуальність та короткий огляд стану розробленості теми); в) основна частина та короткі висновки; г) перелік найважливішої використаної літератури та джерел.

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (есе)**:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база 5-6 балів;
- есе суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект теми 1-2 бали.

Теми есе викладач пропонує студентам на першому лекційному занятті.

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (електронна презентація)**:

- повне розкриття теми презентації текстовими і візуальними засобами, вибрані засоби візуалізації інформації (фотодокументи, таблиці, схеми) відповідають змісту, на останньому слайді представлена

інформація про використані джерела	9-10 балів;
• часткове розкриття теми презентації без її узагальнення у формі висновків	7-8 балів;
• тема розкрита неповністю, недостатнє текстове наповнення слайдів	5-6 балів;
• тема розкрита фрагментарно, слайди не забезпечують послідовне розкриття теми	3-4 бали;
• розкритий лише один окремиий аспект теми, не зазначені використані джерела та ресурси	1-3 бали.

Тематику презентацій викладач пропонує студентам на першому лекційному занятті другого модулю (орієнтовно третя декада березня).

Участь студентів у контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (п. 7) від 31 серпня 2018 року.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЗАЛІК)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 20 балів за одне завдання)

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	4-6
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1-3

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, бліц-опитування, індивідуальні завдання).

Обов'язковою вимогою для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є набрання студентами не менше 20 балів під час семестрового оцінювання. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум* – **20**

балів, для одержання заліку необхідно у визначені викладачем терміни пройти співбесіду з пропущених лекцій для того, щоб набрати критичний мінімум і бути допущеним до складання заліку. **Рекомендований мінімум для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) - 36 балів.**

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	ПМК / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин	
		лекції	С/Р
Змістовий модуль 1			
Теоретико-методологічні засади архівознавства, історія архівної справи			
1	Тема 1. Архівознавство як наукова система та навчальна дисципліна	2	2
2	Тема 2. Джерельна база, понятійно-термінологічний апарат та історіографія архівознавства	4	2
3	Тема 3. Періодизація історії архівів. Процес виникнення архівів у державах Стародавнього Світу	2	2
4	Тема 4. Архіви та архівна справа у добу Середньовіччя та ранній модерний час	2	2
5	Тема 5. Розвиток архівної науки та архівної справи у XIX – на початку XX ст.	2	2
6	Тема 6. Історія та загальні тенденції розвитку архівної справи в Україні та світі у першій половині XX ст.	2	2
7	Тема 7. Розвиток архівної справи у другій половині XX ст. Архіви незалежної України	1	2
8	<i>Індивідуальне завдання за змістом тем ЗМ1</i>	-	8
9	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)</i>	1	-
Змістовий модуль 2			
Архівна система України та діяльність архівних установ у добу інформаційного суспільства			
10	Тема 8. Архівна система України: загальна характеристика	2	2
11	Тема 9. Мережа центральних державних архівних установ	2	4
12	Тема 10. Місцеві та галузеві державні архіви	2	2
13	Тема 11. Національний архівний фонд України: структура та правові засади формування	2	2
14	Тема 12. Організація роботи архівів. Комплектування архівів та зберігання документів	2	2
15	Тема 13. Доступ до архівної інформації, організація її використання та науково-довідковий апарат архівів	1	4
16	Тема 14. Інформатизація архівної справи та створення електронних архівів	1	4
17	Тема 15. Зарубіжні архіви та зарубіжна архівна україніка	2	4
18	Тема 16. Архіви як установи пам'яті. Міжнародне архівне співробітництво	1	2
19	<i>Індивідуальне завдання за змістом тем ЗМ2</i>	-	8
20	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)</i>	1	-
21	Підсумкова модульна контрольна робота	2	-
	Всього	34	56

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:
Лекцій – **34 год.**
Самостійна робота – **56 год.**

9. Рекомендовані джерела¹:

Основні:

1. Архівознавство: Підруч. для студ. іст. ф-тів вищ. навч. закладів України / За заг. ред. Я. С. Калакури та І. Б. Матяш. – 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2002. – 356 с.
2. Архівні установи України: Довідник. Т. 1. Державні архіви / Редкол.: Г. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін. – 2-е вид., доп. – К., 2005. – 692 с.
3. Державна архівна служба України: веб-портал. URL: <http://www.archives.gov.ua>
4. Калакура Я.С. Архівний менеджмент в умовах демократизації та децентралізації суспільства // Архіви України. – 2016. – № 5–6. – С. 119–135.
5. Матяш І. Архівознавство: методологічні засади та історія розвитку. – К., 2012. – 515 с.
6. Нариси історії архівної справи в Україні / За заг. ред. І. Б. Матяш та К. І. Климової. – К., 2002. – 612 с.
7. Палієнко М.Г. Образ «архіву» у сучасному науковому дискурсі: множинність інтерпретацій // Архіви України. – 2016. – № 5-6. – С.136–152.
8. Правила роботи архівних установ України / М-во юстиції України, Держ. архів. служба України, УНДІАСД; упоряд.: Л.А.Кисельова, Ю.А.Прилепішева, Т.П.Прись, С.В.Сельченкова; за заг. ред. Н.М.Хрислової. – К., 2013. – 243 с.
9. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24.12.1993 р. № 3814-12-ВР. В редакції закону України від 13.12.2001 р., № 2888-14-ВР (зі змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text>
10. Українська архівна енциклопедія / Держкомархів України; УНДІАСД. – К., 2008. – 882 с.

Додаткові:

1. Архівна україніка в Канаді: довідник / упоряд. І. Матяш (кер.), Р.Романовський, М.Ковтун та ін. – К., 2010. – 882 с.
2. Войцехівська І., Палієнко М. Архівознавча школа Київського університету: традиції і перспективи розвитку // Архіви України. – 2019. – № 4. – С.42–60.
3. Боряк Г.В. Національна архівна спадщина України та державний реєстр «Археографічна україніка»: архівні документальні ресурси та науково-інформаційні системи. – К., 1995.
4. Кисельова А. Відкриті інформаційні ресурси архівного порталу України: структура, наповнення, моніторинг // Студії з архівної справи та документознавства. – 2004. – Т.11. – С. 58–71.
5. Матяш І.Б. Архіви як установи пам'яті // Національна та історична пам'ять. 2013. – Вип. 8. – С. 61–69.

---

¹ Враховуючи специфіку даної навчальної дисципліни, яка передбачає вивчення студентами теоретичних засад архівознавства, його періодизації, історіографії, тенденцій сучасного розвитку в Україні у порівнянні з іншими країнами світу, студентам рекомендовано опрацювання джерел і наукових праць як українських, так і зарубіжних авторів.

6. *Новохатський К.* Організація доступу до документів Національного архівного фонду України та використання архівної інформації // *Архіви України.* – 2008. – № 3-4. – С. 75–83.
7. *Палієнко М.Г.* Архівні центри української еміграції (створення, функціонування, доля документальних колекцій). – К., 2008. – 688 с.
8. *Палієнко М.Г.* Міжнародне архівне співробітництво: від зародження ідей до реалізації масштабних проєктів у добу інформаційного суспільства (До 70-річчя Міжнародної ради архівів) // *Архіви України.* – 2018. – № 4. – С. 49–63.
9. *Папакін Г. В.* Загальний міжнародний стандарт архівного описування ISAD(G) та перспективи його впровадження в Україні (на прикладі фамільного фонду Скоропадських ЦДІАК) // *Архіви України.* – 2001. – № 4-5(247). – С. 3–24.
10. Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років: Закон України від 9 квітня 2015 р. // *Відомості Верховної Ради України.* – 2015. – № 26. – Ст. 218.
11. *Приходько Л. Ф.* Фондування архівних документів: до історіографії проблеми // *Архіви України.* – 2010. – № 1. – С. 91–116.
12. *Себта Т.* Крайове управління архівів, бібліотек і музеїв при Рейхскомісарі України: історичний нарис // *Архіви України.* – 2009. – № 3/4. – С. 111–127.
13. *Селіверстова К.* Організація архівної справи в Україні: тенденції, шляхи модернізації // *Студії з архівної справи та документознавства.* – 1999. – Т. 4. – С. 33–54.
14. Унікальні документи Національного архівного фонду України. URL: <https://archives.gov.ua/?s=&uniq=1>.
15. *Хромов А.* Портал «Архіви Європи» та репрезентація України в європейському просторі оцифрованого культурного надбання // *Архіви України* – 2020. – № 2. – С. 7–16.
16. *Чиркова М.Ю.* Доступ до архівної інформації як механізм формування суспільної свідомості // *Архіви України.* – 2011. – № 2/3. – С. 37–45.
17. *Cook T.* Archival Science and Postmodernism: New Formulation for Old Concepts // *Archival Science.* 2001. № 1. P.3–24.
18. *Grimsted Patricia Kennedy.* Trophies of War and Empire: The Archival Heritage of Ukraine, World War II, and the International Politics of Restitution. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 2001. – 798 p.
19. Report on Archives in the enlarged European Union: Increased archival cooperation in Europe: action plan. Elaborated by the National Expert Group on Archives of the EU-Member States and EU-Institutions and Organs at the request of the Council of the European Union. URL: ec.europa.eu/archival-policy/docs/arch/reportarchives_en.pdf
20. *Schwartz J.M., Cook T.* Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory // *Archival Science.* 2001. № 2(1-2). P. 1-19.